

CZU: 336.77(478)

SPECIFICUL CREDITĂRII ACTIVITĂȚII INVESTIȚIONALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

**ENICOV Igor, ULIM
NICHITCIN Corina, USARB**

Abstract: In this work is approached the loan as a financing source of investment activity. After this study was found that the volume of medium and long term loans contracted exceed the total investments in Moldova's economy.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE
ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

At the same time, demand for medium and long term loans is influenced by interest rate. Once with the increase of this indicator, decreased volume of new loans.

Key words: loan investment, financing sources, investment activity, investment, loan offers.

Finanțarea obiectivelor investiționale ale entităților economice este posibilă, inclusiv prin apelarea la bănci și contractarea creditelor pentru investiții.

Împrumutul bancar de care poate beneficia o întreprindere are o destinație precis stabilită și este însoțit de cele mai multe ori de garanții reale și/ sau personale [4, p. 171].

Pentru ca întreprinderea să beneficieze de credite bancare, ea trebuie să îndeplinească următoarele condiții [2, p. 47]:

- participarea firmei cu resurse proprii la acoperirea unei părți a necesarului de finanțat în care este angajat împrumutul;
- fluxurile financiare viitoare să permită rambursarea integrală a creditelor și dobânzilor aferente la termenele scadente, aspect reflectat în documentația tehnico-economică întocmită de întreprindere;
- prezentarea băncii de garanții asiguratorii din partea firmei solicitatoare de resurse de împrumut. Garanțiile sunt reprezentate de gajul unor bunuri imobile sau titluri de valoare, cesiuni de creanță, scrisori de garanție emise de alte instituții financiare autohtone sau străine.

Examinînd în literatura de specialitate criteriile de clasificare a creditului, evidențiem locul creditului investițional în sistemul multidimensional de relații de creditare prin următoarea figură:

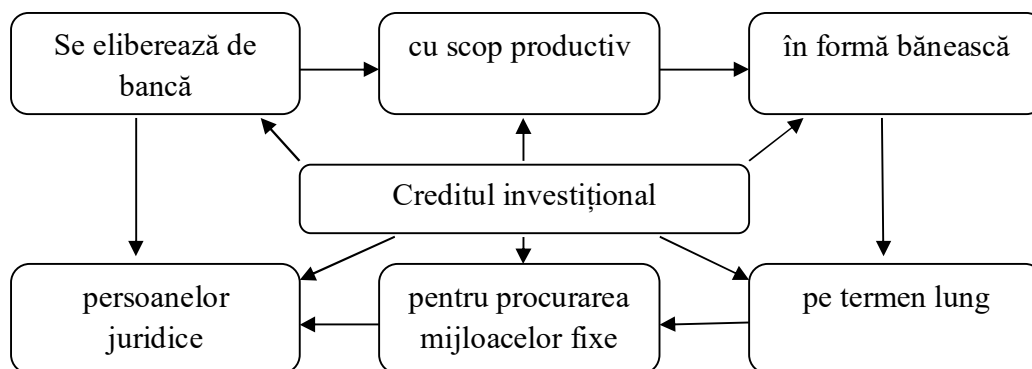

Figura 1. Locul creditului investițional în sistemul relațiilor de creditare

Sursa: sintetizat de autor [8, p. 92]

În general, creditele acordate agenților economici pentru susținerea financiară a obiectivelor investiționale fac parte din categoria creditelor pe termen lung și iau forma creditelor destinate procurării de echipamente, creditelor ipotecare - destinate procurării, construirii sau extinderii proprietății imobiliare cu destinație industrială sau comercială. La începutul anilor 90, apare o alternativă de creditare denumită în literatura de specialitate ca „Project financing”. Această tehnică de finanțare se caracterizează prin faptul că numai veniturile generate de proiectul creditat reprezintă sursa de restituire a creditului contractat de entitatea economică pentru finanțarea acestui proiect investițional.

În opinia cercetătorului român M. Mironiuc, creditele pentru investiții completează resursele proprii de finanțare ale entităților care realizează noi obiective de investiții, mențin sau dezvoltă capacități de producție, modernizează și re tehnologizează diferite utilaje și instalații tehnice [3, p. 86].

În această ordine de idei ne propunem să examinăm evoluția soldului creditelor acordate în Republica Moldova, în scopul evidențierii locului creditelor acordate pentru investiții.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE
 ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

Tabelul 1. Evoluția soldului creditelor acordate în economia Republicii Moldova

Indicatori	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Soldul creditelor în economie – total, mil. lei	25122,6	23884,1	26915,5	30962,9	35948,3	42632,7	41273,0
din care:							
pe termen scurt	6375,9	5364,6	3929,8	3833,9	4291,9	5257,7	3409,4
pe termen mediu și lung	18746,7	18519,5	22985,7	27129,0	31656,4	37375,0	37863,6
Rata creditelor pe termen mediu și lung în totalul creditelor acordate pe economie, %	74,62	77,54	85,40	87,62	88,06	87,67	91,74

Sursa: BNS

În baza datelor furnizate de Biroul Național de Statistică, constatăm că creditele pe termen mediu și lung dețin o pondere semnificativă în totalul creditelor acordate în economie. În anul 2008 acestea constituiau circa 75% în anul 2013 ponderea acestora este în creștere și atinge un nivel de 88,67% iar în anul 2014 creditele pe termen mediu și lung dețin o pondere de circa 92% din totalul creditelor acordate în economie.

Așadar, în scopul finanțării activității investiționale, creditul pe termen mediu și lung este preferabil celui pe termen scurt, datorită capacității lui de a garanta debitorului siguranța financiară de care acesta are nevoie. În acest context vom examina raportul dintre investițiile în activele imobilizate realizate și creditele pe termen mediu și lung acordate în economia Republicii Moldova.

Tabelul 2. Evoluția raportului stabilit între investițiile realizate și creditele pe termen mediu și lung acordate în economie în perioada 2008 - 2014

Indicatori	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1. Investiții în active materiale pe termen lung - total, mil. lei	18 224,8	11 123,6	13 804,8	16 449,5	17 153,9	19 132,3	20 849,2
2. Soldul creditelor pe termen mediu și lung - total pe economie, mil. lei	18746,7	18519,5	22985,7	27129,0	31656,4	37375,0	37863,6
3. Raportul dintre investiții în activele materiale pe termen lung și credite, %	97,22	60,06	60,06	60,63	54,19	51,19	55,06
4. Raportul dintre credite și investiții, coef.	1,028	1,664	1,665	1,649	1,845	1,953	1,816
5. Ritmul creșterii investițiilor în activele materiale pe termen lung, %	-	61,04	124,10	119,16	104,28	111,53	108,97
6. Ritmul creșterii soldului creditelor pe termen mediu și lung, %	-	98,79	124,12	118,03	116,69	118,06	101,31

Sursa: BNS, calcule proprii

Atragerea investițiilor în sectorul real al economiei este o prioritate pentru stat, deoarece acesta este interesat în modernizarea și sporirea calității și competitivității producției. Analizând evoluția investițiilor efectuate în activele

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE
 ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

imobilizate constatăm că în anul 2009, ca consecință a crizei economico-financiare care a cuprins economia Republicii Moldova, volumul investițiilor a scăzut cu circa 39 puncte procentuale comparativ cu anul 2008 și abia în anul 2013 volumul investițiilor realizate depășește valoarea înregistrată în anul 2008 cu circa 5% și constituie 19132,3 mil. lei, iar în anul 2014 investițiile efectuate în Republica Moldova constituie circa 20849,2 mil. lei, cu circa 8,97% mai mult decât în anul 2013.

Soldul creditelor pe termen mediu și lung acordate în anul 2009 descresc cu circa 1,21 puncte procentuale comparativ cu mărimea aceluiași indicator înregistrată în anul 2008, iar începând cu anul 2010 sunt în continuă creștere, depășind volumul investițiilor realizate în economia Republicii Moldova.

În dinamică se observă că volumul creditelor pe termen mediu și lung depășesc volumul investițiilor în imobilizările corporale realizate total pe economie de circa 1,6 ori în anii 2009 - 2011 și de circa 1,8 ori în anii 2012 - 2014. Astfel, 55% din volumul total al creditelor acordate în anul 2014 acoperă volumul total al investițiilor realizate. Acest lucru se produce în condițiile în care investițiile sunt finanțate prin diferite surse de finanțare, printre care se regăsește și creditul cu o anumită pondere. În această ordine de idei constatăm că persoanele fizice și juridice nu valorifică potențialul creditelor pe termen mediu și lung în finanțarea obiectivelor investiționale, dar apelează la respectivele credite în mare parte pentru acoperirea necesităților curente.

În general, decizia entității economice de a contracta credit în scopul finanțării priorităților investiționale, este influențată pe de o parte de costurile îndatorării care includ dobânda, comisioanele bancare, cele de administrare, iar, pe de altă parte, de necesitatea constituirii unei garanții. În contextul dat necesită a fi examinată evoluția ratelor medii ponderate ale dobânzilor în dinamică.

Tabelul 3. Evoluția ratelor medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate total pe sectorul bancar și volumele aferente acestora

Anii	Credite noi acordate, mil. lei							
	În moneda națională				În valută străină			
	Total pe sectorul bancar				Total pe sectorul bancar			
	De la 2 ani pînă 5 ani		Peste 5 ani		De la 2 ani pînă 5 ani		Peste 5 ani	
	%	Suma, mil. lei (Volum)	%	Suma, mil. lei (Volum)	%	Suma, mil. lei (Volum)	%	Suma, mil. lei (Volum)
2013	12,19	7 545,39	10,70	1 673,98	7,96	4 065,06	7,11	667,24
2014	10,24	18 897,26	10,13	2 019,23	8,08	14 785,20	6,90	559,67
2015	13,92	6 271,93	12,48	1 225,93	7,02	3 967,31	6,43	485,65

Sursa: BNM

În iulie 2012, metodologia de calculare a ratelor dobânzilor la creditele acordate și depozitele atrase pe sectorul bancar a fost modificată, conform Instrucțiunii privind raportarea ratelor dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova, aprobată prin HCA a Băncii Naționale a Moldovei nr. 304 din 22 decembrie 2011, cu modificările și completările ulterioare. Din acest motiv a fost examinată situația ratelor medii ponderate ale dobânzilor aferente creditelor noi acordate doar în perioada 2013 - 2015, în scopul asigurării comparabilității datelor.

În baza datelor prezentate în tabelul 3 constatăm relația invers proporțională dintre cererea la credite și rata dobânzii. Astfel, odată cu sporirea ratei dobânzii pentru creditele noi acordate scade volumul acestora.

Fiind examinată informația aferentă ratelor medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate în exclusivitate persoanelor juridice constatăm situația descrisă mai sus. În anul 2015, entitățile economice contractează credite în monedă națională pe o perioadă de la 2 ani la 5 ani la o rată a dobânzii medii ponderate egală cu circa 13,44%, în volum de 4860,80 mil. lei cu 28% mai puțin decât creditele contractate în anul 2014 la o rată medie

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE
 ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

ponderată a dobânzii de 9,97%. Creditele noi acordate în monedă națională pe o perioadă de peste 5 ani, la o rată a dobânzii medii ponderate de 10,97% constituie 476,36 mil. lei, cu circa 23,73% mai puțin ca în anul 2014 când rata dobânzii constituia circa 9,36%. Aceeași situație este sesizată și în cazul evoluției creditelor acordate persoanelor juridice în valută străină. Sporirea ratei dobânzii ca consecință a crizei bancare care s-a declanșat în anul 2015 a influențat negativ volumul creditelor noi acordate în anul respectiv.

Tabelul 4. Evoluția ratelor medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate persoanelor juridice și volumele aferente acestora

Anii	Credite noi acordate, mil. lei							
	În moneda națională				În valută străină			
	Persoane juridice				Persoane juridice			
	De la 2 ani până 5 ani		Peste 5 ani		De la 2 ani până 5 ani		Peste 5 ani	
%	Suma, mil. lei (Volum)	%	Suma, mil. lei (Volum)	%	Suma, mil. lei (Volum)	%	Suma, mil. lei (Volum)	
2013	11,73	6 081,99	10,38	609,15	7,95	4 026,73	7,06	650,23
2014	9,97	17 075,06	9,36	624,54	8,07	14 767,53	6,86	545,22
2015	13,44	4 860,80	10,97	476,36	7,01	3 895,71	6,34	451,53

Sursa: BNM

În anul 2016 se încearcă o redresare a situației care are ca efect diminuarea nesemnificativă a ratelor medii ale dobânzilor aferente creditelor acordate. Această tendință este vizualizată în tabelul 5.

Tabelul 5. Evoluția ratelor medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor acordate

Lunile anului 2016	Rata medie la credite (%)			
	moneda națională		valută străină	
	Persoane juridice			
	de la 2 ani până la 5 ani	peste 5 ani	de la 2 ani până la 5 ani	peste 5 ani
01. 2016	13,35	10,94	7,07	6,33
02. 2016	13,37	10,96	7,04	6,15
03. 2016	13,40	10,85	6,94	6,13
04. 2016	13,35	11,06	6,97	6,04
05.2016	13,25	10,96	6,84	5,89
06.2016	12,90	10,89	6,82	5,87
07.2016	12,79	10,74	6,77	5,78

Sursa: BNM

Potrivit celor examinate, constatăm că volumul creditele noi acordate în anul 2015 pe termen mai mare de 2 ani, ca urmare a declanșării crizei bancare, este în descreștere. Această situație este influențată de numeroși factori printre care putem evidenția următorii:

- stabilirea unei rate înalte a dobânzii provoacă reducerea cererii la credite din cauza costului ridicat al acestora dar și a incapacității financiare a clientului de a suporta respectivul cost;
- un coeficient sporit de credite neperformante, prezent în portofoliul de creditare al băncilor comerciale, blochează fluxurile financiare generate de depozitele bancare în proiecte ineficiente și nerentabile și influențează

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE
 ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

negativ mediul economic prin insuficiența resurselor financiare ale băncilor în asigurarea nevoilor subiecților economici;

- refuzul creditorului în acordarea resurselor financiare pentru finanțarea proiectelor investiționale care sunt neefective sau a celor cu un grad sporit de risc;

- agravarea situației financiare a întreprinderii [5, p. 25], care condiționează imposibilitatea acesteia de a contracta credite pe termen mediu și lung.

În cazul în care entitățile economice optează pentru finanțarea priorităților investiționale pe seama împrumuturilor bancare, acestea sunt avantajate prin caracterul de lungă durată specific lor și prin posibilitatea obținerii resurselor financiare necesare înainte de înregistrarea veniturilor proprii, capabile să finanțeze obiectivele investiționale. Creditul cu scop investițional este obținut într-un termen rezonabil cu condiția că toate cerințele băncii cu privire la actele care urmează a fi prezentate sunt executate de solicitantul de credit. Totodată, la momentul încheierii contractului de credit, o atenție deosebită se acordă destinației creditului, termenului de recuperare și riscurilor aferente. În acest sens, pe parcursul perioadei de creditare, debitorul și creditorul devin parteneri, fiind deopotrivă interesați în derularea reușită a activității investiționale și obținerea profitului. Debitorul împreună cu creditorul poate modifica clauzele contractului de credit iar odată cu expirarea termenului de valabilitate a contractului de credit și rambursarea totală a datoriei față de creditor, întreprinderea împrumutată nu mai are alte obligații față de bancă.

O particularitate aferentă creditului investițional identificată ține de controlul eficienței utilizării resurselor financiare împrumutate, ceea ce echivalează cu monitorizarea executării lucrărilor aferente proiectului investițional [7, p. 406].

În scopul susținerii financiare a sectorului real al economiei, băncile comerciale propun un portofoliu variat de credite destinate finanțării obiectivelor investiționale ale entităților economice. În acest sens, au fost examinate ofertele de creditare ale activității investiționale a entităților propuse clienților de primele cinci bănci comerciale din Republica Moldova selectate după nivelul profitului net înregistrat de aceste instituții bancare în anul 2015, sintetizând respectiva informație în tabelul 6.

Tabelul 6. Ofertele de creditare ale obiectivelor investiționale propuse de băncile comerciale

Denumirea băncii	Tipul creditului	Valuta	Suma	Termenul	Rata dobânzii
MAIB	1. Credite pentru agricultură (scop investițional)	MDL	10000-700000	60 luni	17% - 19%
	2. Credit pentru IMM (scop investițional)	MDL, USD, EUR	80% din valoarea proiectului investițional	60 luni	se stabilește în dependență de resursele acordate
Victoriabank	Credit investițional	MDL, USD, EUR	100% din valoarea proiectului investițional	36 luni	20% - MDL, 8,5% - USD, EUR
MICB	1. Credit pentru investiții	MDL, USD, EUR	în funcție de necesarul solicitantului	36 luni	se stabilește de bancă
	2. Credite pentru agricultură (scop investițional)	MDL	3000000	15 luni	10%

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE
 ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

Mobiasbanca	1. Credit imobiliar	MDL	pînă la 10000000	10 ani	se stabilește de
	2. Mobias Leasing	MDL, USD, EUR	80% din valoarea de intrare a obiectului	12 - 60 luni	bancă -
Fincombank	1. COMPACT (proiecte investiționale în agricultură)	MDL, USD, EUR	min. echivalentul a 5000 USD - max, 600000 USD	3 - 7 ani	
	2. Micro Credit Business	MDL	100001 - 200000	pînă la 36 luni	în toate cazurile se stabilește de
	3. Credit Progress Business	MDL	200001 - 1100000	pînă la 60 luni	bancă

Sursa: Sintetizat de autor în baza informației prezentate de băncile nominalizate în tabel

În concluzie, la cele relatate, menționăm că eficiența activității investiționale ține în mare parte de decizia administrației întreprinderii cu privire la selectarea surselor optime de finanțare la costuri relativ reduse. În aceste condiții, creditele bancare acordate cu scop investițional rămîn a fi una dintre cele mai importante surse de finanțare a investițiilor pentru dezvoltarea și modernizarea entităților economice autohtone, prin posibilitatea susținerii financiare a necesităților investiționale total sau parțial. Totodată, entitățile economice urmează să conștientizeze rolul creditelor cu scop investițional pentru economie și să fie capabile în utilizarea eficientă a acestora conform destinației. Întrucît, utilizarea creditelor pe termen mediu și lung în scopul acoperirii cheltuielilor curente soluționează problemele financiare de moment ale firmei și nu contribuie la dezvoltarea entității și sporirea veniturilor acesteia.

Dezvoltarea creditelor cu scop investițional va soluționa problema insuficienței resurselor financiare, fructificînd fluxurile de numerar în timp, ca urmare a înregistrării veniturilor suplimentare de pe urma realizării investiției și poziționînd entitatea economică pe o treaptă evolutivă superioară. Acest lucru este posibil în condițiile unei stabilități macroeconomice prin promovarea unor politici de stimulare a economiilor populației în depozite pe termen lung, elaborarea și implementarea unui sistem de norme care garantează restituirea creditelor anterior acordate, asigurînd, astfel, reducerea ratei creditelor neperformante și ameliorarea situației economice la nivel național.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- 1) Bărbuță - Mișu, N. *Finanțarea și performanța întreprinderii*. București: Editura Didactică și pedagogică, 2009, 267 p.
- 2) Diaconu, M. *Gestiunea financiară a întreprinderii*. Iași: Performatica, 2010, 326 p.
- 3) Mironiuc, M. *Fundamentele științifice ale gestiunii financiar-contabile a întreprinderii*. Iași: Universității „Al. I. Cuza”, 2012, 233 p.
- 4) Sandu, Gh. *Formarea capitalurilor firmelor private*. București: Editura Economică, 2000, 304 p.
- 5) Володько Л. П., Володько О. В., *Инвестиционное кредитование – важный источник модернизации экономики*. pp. 23-25. [on-line]. [citat 29.08.2016] <http://rep.polessu.by/bitstream/112/8302/1/6.pdf>
- 6) Лскавян Д. Н., *Развитие банковского кредита как основного источника финансирования деятельности предприятия*. Современные тенденции в экономике и управлении, pp. 146-150.
- 7) Мунтян Н. В., *Источники финансирования инвестиционной деятельности предприятия*. Научный альманах, 2015, N 11-1 (13), pp. 403-408.
- 8) Тютин А. С. *Кредит как источник финансирования инвестиционных проектов*. In: Вестник Самарского Государственного Экономического Университета, 2010, 12 (74), pp. 90-95.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE
ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

9) Чеховская И. А., Федорова А.С., *Банковское кредитование инвестиционной деятельности в России: тенденции и перспективы*. Известия ВолгГТУ, pp. 152-157.

10) <http://www.bnm.org/>

11) <http://www.statistica.md>